

ศาสตร์การบริหาร

ความหมาย

ศาสตร์การบริหาร (Science of Administration หรือ Administrative Science หรือ Administration Behavior หรือ Administrative Management) จัดเป็นทฤษฎีการบริหารองค์การที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการบริหารตามหน้าที่หลัก 5 ประการ ได้แก่ 1. การวางแผน (Planning) 2. การจัดองค์การ (Organizing) 3. การอำนวยการ (Directing) 4. การประสานงาน (Coordinating) และ 5. การควบคุม (Controlling) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความเป็นมา

ภายหลังที่เฟรดเดริก เทย์เลอร์ (Frederic Taylor) (Taylor, 1947) ได้คิดทฤษฎีการบริหารแบบการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ ในปี ค.ศ. 1911 โดยมีความคิดว่าการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์เสมือนการทำงานของเครื่องจักรกล (machine model) ในปี ค.ศ. 1925 เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) (Fayol, 1925) ชาวฝรั่งเศสผู้เป็นวิศวกรเหมืองแร่ ก็เสนอความคิดเรื่องการบริหาร (Administration) โดยใช้ความคิดเกี่ยวกับวิศวกรรมมนุษย์แทนวิศวกรรมเครื่องกล ดังเช่น เทย์เลอร์ (Taylor, 1947) เขามีความคิดว่าการทำงานนั้นพนักงานเป็นผู้ทำงานขึ้นมา ส่วนผู้จัดการเป็นผู้ชี้แนะลงไปสู่พนักงาน ทฤษฎีศาสตร์การบริหารหรือการบริหารจัดการของฟาโยล เริ่มคิดถึงคนมากกว่าของเทย์เลอร์ ให้ความสำคัญในมิติของความเป็นมนุษย์มากขึ้น

ความคิดและหลักการในศาสตร์การบริหารหรือการบริหารจัดการ

ฟาโยล ได้กำหนดหน้าที่ในการบริหารจัดการไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1. การวางแผน 2. การจัดองค์การ 3. การอำนวยการ 4. การประสานงานและ 5. การควบคุม ต่อมาในปี ค.ศ. 1973 ลูเธอร์ กุลลิก (Luther Gulick) (Gulick, 1973) ได้ขยายหน้าที่ดังกล่าวเป็น 7 ประการ เรียกว่า

POSDCoRB ซึ่งเป็นคำย่อของความคิดแต่ละประการ ได้แก่ 1. การวางแผน (planning) 2. การจัดองค์การ (organizing) 3. การกำหนดพนักงานหรือการจัดคนเข้าทำงาน (staffing) 4. การอำนวยการ (directing) 5. การประสานงาน (coordinating) 6. การรายงาน (reporting) 7. การจัดการเงินหรือการจัดทำงบประมาณ (budgeting) ฟาโยล (Fayol, 1925) จึงได้กำหนดหลักการบริหาร 14 ข้อดังนี้

1. จัดแบ่งงานออกเป็นกิจกรรมย่อยๆ พนักงานทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
2. กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้รับผิดชอบในตำแหน่งต่างๆ
3. กำหนดระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน พนักงานทุกคนต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา มีกฎข้อบังคับขององค์การ ผู้บริหารมีความเป็นธรรมในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ
4. มีเอกภาพในการบังคับบัญชา พนักงานได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว
5. ให้พนักงานทุกคนมีเอกภาพทำงานเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน
6. ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์ส่วนรวม ผลประโยชน์ขององค์การต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว
7. ผู้ปฏิบัติงานในองค์การต้องได้รับผลตอบแทนจากการทำงานอย่างเป็นธรรม
8. อำนาจการบังคับบัญชาอยู่ที่ส่วนกลางเพียงอย่างเดียว
9. มีการบังคับบัญชาจากระดับสูงสู่ระดับล่างอย่างเดียวอย่างชัดเจน
10. การทำงานต้องเป็นระเบียบ การเก็บรักษาสิ่งของ อุปกรณ์ต้องเก็บอย่างมีระบบ
11. การบริหารองค์การต้องมีความยุติธรรม

12. พนักงานมีความมั่นคงในอาชีพและมีช่องทางก้าวหน้าในอาชีพ

13. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้องค์การก้าวหน้าและมีความสำเร็จ

14. ในการทำงานบุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันทำงานซึ่งจะทำให้องค์การประสบความสำเร็จ

ทฤษฎีศาสตร์การบริหารหรือการบริหารจัดการนี้ เป็นแขนงหนึ่งของทฤษฎีการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ที่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์เพิ่มขึ้น ความคิดรวบยอดที่สำคัญของทฤษฎีการบริหารจัดการ มีเช่นเดียวกับทฤษฎีการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ เช่น วัตถุประสงค์ แบบแผน เหตุผล วินัย ประสิทธิภาพสูงสุด แบ่งแผนก ความเชี่ยวชาญ การควบคุม เป็นต้น ทฤษฎีการบริหารจัดการ ถือ

สัจพจน์หรือข้อตกลงว่ามนุษย์เป็นวิศวกรมนุษย์ (human engineer)(Hoy and Miskel, 2008)

การนำมาใช้

เป็นที่น่าสังเกตว่าหลักการของฟาโยลและของกูลิค ปรากฏมาตั้งแต่ ค.ศ. 1925 เป็นเวลา 87 ปีแล้ว แต่สาระสำคัญในหลักการเหล่านี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการบริหารปัจจุบันในองค์กรอุตสาหกรรม องค์กรธุรกิจ องค์กรทหาร แม้แต่ในสถาบันการศึกษา เช่น ในโรงเรียนก็มีการบริหารจัดการตามหลักการบริหารของทฤษฎีการบริหารจัดการ หรือศาสตร์การบริหารเช่นกัน อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดของการบริหารที่ผู้บริหารต้องรู้จักใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม มิฉะนั้นจะเป็นเผด็จการ

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์

บรรณานุกรม

- Fayol, H. (1925). **General and Industrial Management**. London : Sir Issac Pitman and Sons,
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2008). **Educational Administration : Theory, Research and Practice**. New York : The McGraw Hill Companies, Inc,
- Gulick, L. (1937). "Note on the Theory of Organization," in L. Gulick and L.F. Urwick(eds). **Paper on the Science of Administration** (pp.3 – 45). New York : Institute of Public, .
- Taylor, F.W. (1911). **Scientific Management**. New York : Harper.